

Dkt. David Howard, Joshua-Ruth, Kipindi cha 22, Utangulizi wa Waamuzi

© David Howard na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. David Howard katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Yoshua hadi Ruthu. Hii ni kipindi cha 22, Utangulizi wa Waamuzi.

Salamu, Dkt. David Howard hapa, na katika sehemu hii, tutaanzisha kitabu cha Waamuzi.

Kwa hivyo, mihadhara inayofuata, ikiwa unafuatilia mihadhara, huu sasa ni mwanzo wa kitabu kipya, kinachofuata kitabu cha Yoshua, bila shaka. Ni kitabu cha pili katika kile katika orodha ya Kiebrania kinachoitwa Manabii wa Zamani, Yoshua akiwa wa kwanza. Katika majina yasiyo rasmi miongoni mwa Wakristo, mara nyingi huitwa, hivi huitwa vitabu vya kihistoria, ambavyo tena labda vinapotosha kidogo kwa kuwa kuna, ningesema, pia historia sahihi iliyorekodiwa katika Mwanzo na Kutoka na Hesabu.

Vitabu hivi vinaendelea katika uzi huo. Pamoja na video hizo, kunapaswa kuwa na nyenzo kwako ambayo itakuwa muhtasari wangu wa kitabu cha Waamuzi, na utakuwa nayo kwako. Ukitaka kuwa nayo tunapoendelea, hiyo labda itakuwa msaada.

Utaona kwamba nimeunda muhtasari kuzunguka wazo la uasi wa Israeli, na kumwacha Mungu kwa Israeli, na hilo linaonekana kuwa mada inayoendelea katika kitabu kizima, kwa masikitiko. Kwa hivyo, ingawa kitabu cha Yoshua kina maoni chanya kuhusu mambo yanayotokea, kile ambacho Mungu anafanya kwa ajili ya watu wake, jinsi wanavyoitikia na kutii kwa sehemu kubwa, jinsi ilivyo utimilifu wa ahadi nyingi na ni mara ya kwanza wanaishi salama kama taifa katika nchi hiyo. Wakanaani wengi wanaonekana kufukuzwa.

Katika kitabu cha Waamuzi, tunapata upande wa chini, tumbo jeusi la aina hiyo ya hadithi kwa sababu inabainika kuwa Wakanaani wengi hawakuwa wamefukuzwa na wanawasababishia Waisraeli matatizo, na Waisraeli wanaonekana kupotoshwa kwa hiari na matendo yao na majirani zao Wakanaani. Na kuna mzunguko unaojirudia katika kitabu hiki cha dhambi na utumwa na kisha Mungu anawapa hakimu anayefuata, lakini ni mzunguko unaojirudia na ni mzunguko ambao kwa kweli unaonekana kwenda sio moja kwa moja tu bali pia kushuka. Kwa hivyo, tutazungumzia hilo tena na tena tunapopitia kitabu hicho.

Kwa hivyo, hebu tuanze kwa kufikiria tu kuhusu jina la kitabu katika Biblia zetu linaloitwa Waamuzi na linatafsiri tu neno la Kiebrania nyuma yake, Shofatim, ambalo linamaanisha waamuzi. Na kimsingi, ni kitabu kinachohusu waamuzi 12 kupitia Israeli

kuanzia sura ya 3 hadi sura ya 16 kwa kipindi cha miaka mia kadhaa. Kuhusu uandishi wa kitabu, hatujui kweli.

Kitabu hakidai uandishi mahali popote na hakuna mahali pengine katika maandiko ambapo huzungumzia waandishi wa majaji. Kwa hivyo, kama nilivyosema kuhusiana na kitabu cha Yoshua, kwa kweli vitabu vyote vya kihistoria kuanzia Yoshua hadi Esta katika orodha ya Waprotestanti, vitabu hivyo vyote havijulikani. Na hivyo mapokeo ya marabi ya marehemu yalimpa Samweli uandishi wa majaji na hilo linawezekana.

Alikuwa mwamuzi wa mwisho mwanzoni mwa kitabu cha 1 Samweli, lakini hakuna ushahidi wa hilo katika Biblia yenyewe. Kwa hivyo kimsingi tutaacha swali hilo hewani kuhusu uandishi. Kuhusu tarehe ya kuandikwa kwa kitabu, tena hatujui hilo.

Bila shaka, iliandikwa baada ya matukio ya mwisho ya kipindi hicho na hiyo ingekuwa yapata mwaka 1050 KK. Ni kabla tu ya kuinuka kwa ufalme chini ya mfalme wa kwanza katika 1 Samweli, Sauli, na kabla tu ya kupaa kwa Daudi kama mfalme katika 1 Samweli. Sauli akawa mfalme yapata mwaka 1050 KK, na Daudi yapata mwaka 1010 KK, na matukio haya yanatokea kabla ya hapo.

Hiyo ndiyo tarehe ya matukio. Kwa hivyo uandishi ungekuwa baada ya matukio hayo wakati fulani, lakini hatujui ni muda gani baadaye. Kuna marejeleo katika sura ya 18, mstari wa 30, kwa siku ya utumwa wa nchi.

Na hiyo karibu inarejelea utumwa wa Babeli, uhamisho wa watu kwenda Babeli. Na kwa hivyo kauli hiyo ndogo inaonekana kuandikwa mamia ya miaka baadaye. Kama kitabu kizima kiliandikwa wakati huo au kama hiyo imeongezwa ili kuweka jambo lingine wazi zaidi katika hatua hiyo katika kitabu, hatuna uhakika kabisa.

Lakini hakika tunapaswa kusema kwamba imetungwa, angalau sehemu ya kitabu hicho imetungwa baadaye sana. Kuna marejeleo mengine katika sura ya 1, mstari wa 21, kwa Wayebusi, yaani wenyeji wa kile kilichokuja kujulikana kama Yerusalemu, kwamba Wayebusi walikuwa wakiishi Yerusalemu hadi leo. Na tunaona katika 1 Samweli kwamba Daudi aliikomboa Yebusi.

Aliteka Yebusi, na akaufanya mji wake mwenyewe, mji wa Daudi, ulioitwa Yerusalemu. Mwaka huo ungekuwa karibu mwaka 1003 KK, mwaka wa saba wa utawala wa Daudi. Baada ya Daudi kuteka Yerusalemu, karibu Wayebusi walitawanyika na hawakuwa na kiasi hicho.

Kwa hivyo, marejeleo ya Wayebusi walioishi huko hadi leo. Inaonekana kama sehemu hiyo ya kitabu ingeandikwa kabla ya Daudi kuteka mji. Kwa hivyo, kuna aina hizi tofauti za viashiria katika kitabu kuhusu wakati wa kuandikwa.

Na labda kitabu kilikuwa mkusanyiko wa vitu tofauti. Tuna hadithi, kumbukumbu za majaji 12 tofauti wakihukumu, na labda kulikuwa na sehemu hizi tofauti zilizokusanywa. Kimsingi kuna utangulizi mbili wa kitabu, sura ya 1, mstari wa 1, hadi sura ya 2, mstari wa 5, na kisha 2.6 hadi 3.6. Na labda hizo ni tofauti.

Kwa hivyo labda kitabu hicho kilikusanyika kwa muda. Tena, umbo la mwisho la kitabu, ningethibitisha kwa nguvu kwamba kilifanywa chini ya msukumo, na mwongozo wa Roho Mtakatifu, lakini huenda kilifanywa si vyote kwa wakati mmoja, bali nyakati tofauti. Kwa hivyo hatimaye, hatuna dalili dhahiri za tarehe ya kuandikwa.

Kuhusu umoja wa kitabu, nadhani nilichosema hivi punde labda ni kitu tunachohitaji kukumbuka. Utangulizi maradufu wa kitabu ambao tutazungumzia baadaye. Kisha kiini cha kitabu na kipindi cha majaji, maelezo ya majaji 12 kuanzia sura ya 3, mstari wa 7, hadi sura ya 16, mstari wa 31, mwisho wa kitabu.

Na kisha kuna aina hizi mbili, tunaweza hata kuziita viambatisho, sura ya 17 na 18, na kisha 19 hadi 21. Kwa hivyo kitabu kina ladha tofauti kulingana na mahali tunapokisoma. Wasomi wengi wakosoaji, bila shaka, wangesema kwamba haya yote yalitoka vyanzo tofauti na nyakati tofauti.

Na huenda ikawa hivyo, lakini wainjilisti wangethibitisha kwamba ilipoungana hatimaye katika umbo tulilonalo, hii ni sehemu ya andiko ambalo Paulo anazungumzia. Maandiko yote yameongozwa na Mungu, 2 Timotheo 3, 16. Na umbo la mwisho la kitabu ndilo muhimu sana mambo haya yote yanapoungana.

Na hivyo ndivyo roho ilivyoongoza. Kusudi la kitabu cha Waamuzi ni nini? Nilikulia katika miduara ya kimungu na nilisoma Biblia yote nilipokuwa darasa la nne, kwa kweli. Nilitiwa moyo kukisoma nikiwa mtoto na kukisoma mara nyingi tangu wakati huo.

Na katika baadhi ya miduara niliyokuwa nikikulia na hata nikiwa kijana, majaji pamoja na Yoshua na vitabu vingine katika sehemu hii walionekana kama historia ya Israeli. Na hii ni historia tu kama vile tungesoma kitabu cha historia cha Marekani au historia ya Milki ya Kirumi. Hii hapa historia ya Israeli.

Na kwa namna fulani ni jambo lisiloeleweka nyuma ya aina hiyo ya kauli, iwe imesemwa waziwazi au la, lakini kwa njia isiyo eleweka inaonekana wakati mwingine kuwa wazo kwamba hii ni historia kwa ajili ya historia. Kuandika historia ili kutuambia ukweli kuhusu matukio katika karne hii, karne hiyo, katika maisha ya Israeli. Lakini ningesema hapana.

Vitabu vyote vya kihistoria vinasimulia kuhusu matukio ya kihistoria, lakini kwa kusudi kubwa zaidi. Na hilo ndilo kusudi la kuonyesha jinsi Mungu anavyofanya kazi

kupitia historia na kupitia watu na wakati mwingine licha ya watu, wakati mwingine dhidi ya watu. Na kwa hivyo kuna kusudi la kitheolojia zaidi nyuma ya uandishi wa kitabu cha Waamuzi pamoja na vitabu vingine.

Na nadhani tutaona hilo tunapoangalia muundo na baadhi ya mambo maalum katika kitabu. Lakini kimsingi nadhani kitabu kinaonyesha matokeo ya kutotii Mungu. Tuna mzunguko huu unaorudiwa unaoendelea kushuka.

Kwa kusikitisha, kuna machafuko na uasi zaidi katika kitabu hiki kuliko tunavyopata katika vitabu vingi vya Agano la Kale. Na kwa hivyo, ni mzunguko huu wa kushuka. Na kisha pia inaelekeza mbele kwenye kitu kingine, ambacho ni faida za kuwa na mfalme ndani na juu ya Israeli.

Katika wakati huu hakuna kiongozi maalum wa kati aliyetajwa. Tulisema mwishoni mwa majadiliano yetu kuhusu Yoshua, kama ulikuwa ukiangalia mihadhara hiyo, kwamba Yoshua alipopanda cheo cha mamlaka baada ya Musa, ilikuwa wazi kwamba alikuwa amefundishwa kwa muda mrefu kabla ya hapo. Kupitia Pentateuki, Yoshua anatajwa mara nyingi kama mrithi aliyeteuliwa wa Musa.

Hakuna kitu kama hicho katika kitabu cha Yoshua kinachoelekeza mbele kwa mrithi wake aliyeteuliwa. Na tunaona basi katika kitabu cha Waamuzi, kila kitu kimegawanywa. Hakuna ibada ya pamoja au kiongozi wa kukusanyika karibu naye.

Na kitabu kinaishia na kauli hizi kuhusu kila mtu alitenda vyema machoni pake kwa sababu hakuna mfalme. Kama umekuwa ukifuatilia mihadhara kuhusu Yoshua, utakumbuka kwamba tulimzungumzia mfalme kama kiongozi mkuu ambaye ni mfano wa kumfuata Mungu, mwenye mizizi katika Neno la Mungu, na mfano kwa watu. Na nadhani kitabu cha Waamuzi kinasema kama kungekuwa na mfalme kama mfalme wa mfano ambaye Mungu alikusudia, na mfano wa hilo uko nyuma katika Kumbukumbu la Torati sura ya 17, kama kungekuwa na mfalme kama huyo anayewaongoza watu katika kumwabudu Bwana, mambo yangukuwa bora zaidi.

Kwa hivyo, inatuelekeza kwenye hitaji la mfalme wakati kitabu kinapotuambia mwishoni, unajua, katika siku hizo hakukuwa na mfalme katika Israeli, matokeo yake ni kwamba kila mtu anafanya mambo yake mwenyewe. Na inatupeleka kwenye vitabu vya Ruthu na Samweli ambapo hatimaye wanapata kuanzishwa kwa ufalme. Kuhusu nafasi ya kitabu cha Waamuzi katika orodha, kwa mpangilio wa vitabu vya Agano la Kale, inafaa katika sehemu ya kimantiki.

Inafuata matukio ya Yoshua na ni karne zinazofuata. Ikiwa Yoshua ilitokea mwanzoni mwa, mwishoni mwa miaka ya 1400 na hadi miaka ya 1300 KK, kitabu cha Waamuzi kinatokea katika miaka hiyo mia kadhaa kati ya wakati huo na wakati wa Daudi na Sauli na Samweli katikati ya miaka ya 1000 KK, 1050, 1010, na kadhalika. Inafuata Yoshua kwa mpangilio wa matukio, kitabu cha Ruthu kinaanza kwa kusema katika

siku ambazo Waamuzi walihukumu, kwa hivyo hilo linatokea wakati huo na linatangulia vitabu vya Samweli.

Ndivyo ilivyo pia katika orodha ya Kiebrania. Kitabu cha Ruthu hakipo, lakini katika orodha ya Kiebrania una Yoshua, Waamuzi, na kisha 1 Samweli na 1 Wafalme. Kuhusu tarehe za matukio, zungumzia tarehe ya utunzi, lakini tarehe ya matukio, nitakuelekeza kwenye mjadala mpana zaidi katika utangulizi wa kitabu cha Yoshua kuhusu haya yanahusiana na wakati tunapofikiri kwamba Kutoka Misri kulitokea kutoka Misri na mtazamo wangu ni kwamba ilitokea labda katikati ya miaka ya 1400 KK, labda 1446 ni tarehe sahihi.

Sababu, msingi wa tarehe hiyo ni 1 Wafalme sura ya 6 mstari wa 1 ambao unasema Sulemani aliweka misingi ya hekalu, haswa miaka 480 baada ya Kutoka Misri na hii inatokea, tunajua hilo linatokea katika mwaka wa nne wa Sulemani katika mwezi fulani na mwaka ungekuwa miaka 966, 967, 480 iliyopita ni 446. Kisha miaka 40 ya kutangatanga jangwani, waliingia Kanaani karibu 1406, 1400, na kadhalika. Kwa hivyo, kipindi cha Waamuzi ni mahali popote katika miaka ya 14, 13, 12, na 1100 KK, labda karibu na kipindi cha miaka 400 .

Kuna wasomi, wengi wenu katika usomi leo ni kwamba hapana, kipindi cha Waamuzi kimebanwa zaidi na ilikuwa baada ya 1200 KK wakati kulikuwa na uharibifu mkubwa na msukosuko wa jamii kote Mediterania na kwamba kipindi cha Waamuzi kilipaswa kubanwa katika kipindi cha takriban miaka 150 kuanzia karibu 1200 au chini ya hapo hadi karibu 1050 KK. Nitasema neno kuhusu mpangilio wa matukio katika kitabu. Ukichukua nambari zilizo rodheshwa kwa kila jaji na tunaambiwa kwa karibu kila jaji, jaji alihukumu nchi kwa miaka mingi na nchi ikastarehe kwa miaka 40 au miaka 80.

Ukijumlisha namba hizo zote, jumla ni kubwa zaidi kuliko ile inayoingia katika kipindi tunachokijua hasa unapoanza kuongeza tarehe za Samweli na Sauli na Daudi. Kwa hivyo, iwe tunaweka Kutoka au iwe tunaweka mwanzo wa kipindi katika miaka ya 1400 au mwishoni mwa miaka ya 1300, mwanzoni mwa miaka ya 1300, au iwe tunaweka katika 1200 au baadaye, bado tunapaswa kufikiria kuhusu mpangilio wa matukio si kuweka tu mwisho wa kumalizia namba katika Kitabu cha Waamuzi kwa sababu zinafikia zaidi ya miaka 500. Ni kubwa sana kutoingia katika kitu hicho.

Kwa hivyo wakati mwingine tunapata hisia kwamba Kitabu cha Waamuzi kimewekwa kwa mpangilio maalum na kila mwamuzi alikuwa mwamuzi juu ya taifa zima, lakini nadhani tukisoma kwa makini zaidi, tunapata picha ya waamuzi, baadhi ya waamuzi walikuwa wakiwaongoza watu katika eneo fulani la nchi na huenda ilikuwa wakati fulani ambao huenda ulikuwa na wakati ulioingiliana wa mwamuzi mwingine katika sehemu nyingine ya nchi. Na kwa hivyo, tukiingia katika baadhi ya maelezo ya waamuzi wakifanya hivi au vile, tutaona wanaweza kuwa wakiongoza makabila machache tu, sio taifa zima. Na kwa hivyo nadhani mfano bora ni kufikiria muda wa

kila mwamuzi akiingiliana na wengine na tunaweza kuipunguza hadi vipindi vya wakati ambavyo tunaona tarehe maalum za Kutoka na kipindi cha Daudi na Sauli.

Hapa kuna historia ya kitabu cha Waamuzi. Hili linatokea katika - linajumuisha enzi mbili katika majina ya akiolojia yanayoitwa Enzi ya Shaba ya Mwisho na Enzi ya Chuma ya Mapema. Enzi ya Shaba ya Mwisho inaanzia mashariki mwa Mediterania hadi karibu 1550 KK hadi karibu 1200.

Huu ni wakati wa utajiri na ustawi mkubwa. Kuna miji mikubwa. Kuna majengo makubwa ya umma.

Kuna - uchimbaji wa akiolojia umeonyesha jamii, si jamii za kilimo tu, bali jamii zilizoendelea mijini na sana - maendeleo mengi ya zana na jamii yamefanya vizuri sana. Tunaona katika Kitabu cha Yoshua, katika Kitabu cha Hesabu, miji mikubwa yenye kuta unayoiona Kanaani. Hilo linathibitishwa na uchimbaji wa akiolojia ambao umefanywa.

Kwa hivyo yote hayo yanafanyika hadi karibu mwaka 1200. Na kisha kuna mtengano huu mkubwa. Ni kama matokeo ya vita vya nyuklia.

Miji imesawazishwa, na kuchomwa moto, kote katika Bahari ya Mediterania, si tu Kanaani au nchi ya Israeli. Kuna uhamiaji mkubwa wa watu, watu waliohamishwa, kama ilivyo katika siku za kisasa. Na tuna watu waliohamishwa na makundi tofauti ya kigaidi na kadhalika.

Kuna - katika maandishi ya Wamisri, kuna kundi la wapinzani wa Wamisri wanaoitwa Watu wa Nchi na Bahari, na walikuwa wakihama kutoka eneo linaloonekana kuwa Aegean, nao walikuja na kuwa mashujaa wakali na kuwashinda watu kupitia mashariki mwa Mediterania. Kwa hivyo, yote hayo yanatokea katika kile ambacho ningesema ni katikati ya kipindi cha waamuzi, karibu 1200 na kufuatia. Na baada ya 1200, - ustaarabu umeanguka.

Una watu wanaotawanyika tu katika maeneo ya vijijini. Huna miji mikubwa inayostawi. Jamii imesambaratika kwa namna fulani.

Na inachukua miaka mingine 150 au miaka mia kadhaa kwa jamii za mashariki mwa Mediterania kuanza kupona. Na kwa hivyo, unapata katika Biblia Daudi na kisha Sulemani wakianza kujenga tena Yerusalemu na sehemu zingine - Samaria na Megido. Na kwa hivyo, kuna kipindi cha takriban miaka 200 ambapo mambo yameporomoka na kila mtu ananusurika kuishi maisha ya kawaida mashambani, na kisha yanarudi.

Kwa hivyo, kipindi cha mwisho - Enzi ya Chuma ya kwanza kwa kawaida ndiyo sifa ya miaka hiyo 200. Enzi ya Chuma ya pili huanza yapata mwaka 1000 KK na hupungua kwa miaka mia kadhaa. Kwa hivyo huo ndio msingi wa Kitabu cha Waamuzi.

Kama unavyoweza kufikiria, hata katika maneno yenyewe, Enzi ya Chuma, kuna mabadiliko katika zana kutoka kwa zana za shaba, ambazo zinaweza kunyumbulika kidogo, hadi zana ngumu zaidi na silaha zenye ufanisi zaidi - mikuki na vitu vingine, ikiwa ni pamoja na magari ya chuma katika Enzi ya Chuma. Lakini hizo hazijatengenezwa hadi zaidi - kuelekea mwisho wa kipindi cha Chuma I. Kwa hivyo hiyo ni aina ya mandhari ya Kitabu cha Waamuzi.

Na haipaswi kutushangaza kwa sababu Kitabu cha Waamuzi chenyewe kinaelezea machafuko. Hakielezi hayo - matukio yote ya nje ya nje. Hatuna kumbukumbu za mambo hayo niliyoyataja.

Hatuna rekodi maalum ya uharibifu mkubwa karibu mwaka 1200. Lakini tuna hisia ya machafuko katika kipindi hiki chote. Na haipaswi kutushangaza, basi, kwamba nyuma ya matukio haya kuna matukio mengine tunayoyajua kutoka vyanzo vya nje - kutoka kwa akiolojia, kutoka kwa maandishi ya fasihi, kutoka karibu na Mediterania ya mashariki, na kutoka Misri.

Maendeleo mawili ya kiteknolojia ambayo yangestahili kuzingatiwa katika Enzi ya Chuma ya mapema. Mojawapo ilikuwa ni ukuzaji wa zana na silaha za chuma, kama tulivyosema. Hii iliruhusu kilimo cha kisasa zaidi na watu wakaanza kupona kutokana na kuwa nje porini.

Na pia, mbinu za kijeshi. Na kisha, pili, kulikuwa na maendeleo ya matangi yaliyopakwa plasta - matangi ambayo - ambapo maji yalihifadhiwa. Na yalipakwa plasta ili yaweze kuhifadhi maji kwa muda mrefu zaidi.

Kwa hivyo, hii inaonekana kwa mara ya kwanza katika akiolojia katika Enzi ya Chuma 1 kote Palestina. Na hivyo, hii iliweka huru makazi kutokana na kutegemea visima au chemchemi au vyanzo vya maji. Wangeweza kukusanya maji karibu popote.

Na hizo ni - hiyo ni maendeleo kuelekea mwisho wa kipindi hiki. Sasa, kwa upande wa wapinzani wa Israeli, katika Kitabu cha YOSHUA, tuna Wakanaani, Waamori, Wahivi, Wayebusi, na kadhalika. Kwa kawaida, kundi la mataifa sita au saba.

Katika Kitabu cha Waamuzi, haiko sana, lakini baadhi yao yametajwa. Lakini kundi kubwa kuelekea mwisho wa kipindi ni - ni Wafilisti. Na Wafilisti wanaanza kuonekana kwa mara ya kwanza kama kundi kubwa linalotambulika.

Waliishi kwenye pwani ya kusini-magharibi mwa Kanaani, moja kwa moja kwenye Mediterania. Na walikuwa na baadhi - walikuwa na miji mitano mikubwa iliyohusishwa nao. Eneo la Wafilisti limechimbuliwa katika miongo iliyopita.

Ufinyanzi na utamaduni na jamii ya Wafilisti inayotambulika imetambuliwa katika eneo hilo. Inaonekana kwamba Wafilisti walihama kutoka eneo la Aegean, na wakaishi karibu mwaka 1200. Cha kufurahisha ni kwamba, ufinyanzi wao unafanana sana na ufinyanzi wa Kigiriki na Mycenaean uliosafishwa sana kutoka visiwa vya Ugiriki.

Lakini ni aina ya - ni mfano mbaya zaidi wa hizo. Hizo zimetengenezwa vizuri na kuchorwa na kadhalika. Vyombo vya udongo vya Wafilisti vinaiga hivyo lakini kwa njia mbaya zaidi .

Kwa kawaida huwa na rangi nyekundu na nyeusi kwa kawaida. Lakini vinginevyo, ufundi wake si mzuri kama unavyopata katika - katika vitu vizuri vya Kigiriki katika vyombo vya udongo vya Mycenaean kutoka kipindi cha awali. Kwa hivyo kipindi hicho cha utengano wa 1200 pia kinathibitishwa na vyombo vya udongo unavyopata katika maeneo ya Wafilisti.

Samsoni alikuwa mwamuzi mkuu aliyewapinga Wafilisti, bila shaka. Na pia, Yeftha. Lakini Samsoni alikuwa mkuu hapo.

Biblia inawaonyesha Wafilisti kama watu wakorofi. Inawaelezea zaidi ya mara moja kama wasiotahiriwa. Sasa, tunajua kwamba tamaduni zingine zilifanya tohara kwa sababu zingine, si lazima kama sababu za agano.

Kwa hivyo, haikuwa kama ni Israeli pekee waliofanya tohara na kisha hakuna mtu mwingine. Lakini Wafilisti walijulikana kwa sehemu kwa kutambuliwa kama wale ambao hawakuwa wametahiriwa. Na dhana potofu kutoka siku hizi mara nyingi ni kwamba walikuwa watu wakorofi na wasio na msimamo.

Hata hivyo, uvumbuzi wa hivi karibuni katika maeneo ya Wafilisti umeonyesha kwamba yalikuwa na maendeleo zaidi kuliko ilivyodhaniwa hapo awali. Na yalikuwa na mungu wao aliyetitwa Dagoni au Dagoni. Yalipangwa katika muungano wa aina fulani chini ya mabwana watano au machifu katika miji hii mitano mikubwa.

Vyombo hivi vya udongo vya kipekee vya Wafilisti vimetajwa. Hakuna maandishi ya Wafilisti ambayo yamesalia tunayoyajua. Lakini kwa kiasi kikubwa - baada ya kufika karibu mwaka 1200 na kufuatia, vilistawi kwa muda, lakini inaonekana kama vilisambaa na kuunganishwa na tamaduni zingine za Wakanaani.

Na kwa hivyo, hatuoni utamaduni wa Wafilisti unaotambulika ukistawi kwa karne nyingi baada ya hili. Ni kwa muda tu katika Enzi ya Chuma ya mapema. Tatizo kubwa

kwa Waisraeli katika kipindi cha waamuzi lilikuwa mgogoro kati ya kile walichopaswa kufuata, imani zao za kidini, na za kiroho katika Bwana, na mgogoro na miungu ya kipagani, Wakanaani, na mwelekeo, mwelekeo ambao Israeli ilikuwa nao ulikuwa kufuata miungu na miungu mingine.

Na hilo linaonekana - hilo ndilo jambo linalojirudia katika Kitabu cha Waamuzi. Kwa hivyo, ni nini kilichothibitika kuwa kivutio kama hicho? Na tutazungumzia hilo katika sehemu tofauti. Kwa nini Waisraeli waliendelea kwenda kwa miungu na miungu mingine na kuwakumbatia? Lakini kwa sasa, tutazungumzia tu kuhusu ni akina nani miungu na miungu mikuu ya Wakanaani wenyewe.

Mfumo wa kidini wa Wakanaani ulijumuisha miungu mingi. Na mungu mkuu zaidi katika mfumo wa Wakanaani alikuwa mungu aliyeitwa El. Neno hili katika lugha za Kisemiti, ikiwa ni pamoja na Kiebrania, linamaanisha mungu au Mungu.

Wakati mwingine neno hilo hutumika katika Biblia kama ufupisho wa neno kubwa zaidi – neno la Kiebrania kwa Mungu ni Elohim. Wakati mwingine ni El tu, likimaanisha Mungu wa kweli katika Biblia. Lakini katika miungu ya Wakanaani, hili halikumaanisha mungu wa kweli.

Ilimrejelea mkuu wa pantheon ya Wakanaani. Na alikuwa kama mtu mzee wa siasa aliyejitenga. Mmoja wa maprofesa wangu katika kazi yangu ya udaktari alikuwa na hotuba inayoitwa, Mzee Mwenye Ndevu Nyeupe.

Na hii ilikuwa hotuba yake kuhusu El. Na alisema kwamba picha tulizonazo katika michoro ya Renaissance katika Kanisa la Mungu ni picha hii, ikirudi kwa El. Iwe ni kweli au la, sina uhakika kama nainunua hiyo.

Lakini El alikuwa mungu mwema, mungu mkarimu. Alionekana kama amejitenga na mambo yote yanayotokea ndani na karibu naye, kulingana na hadithi za Wakanaani. Lakini hakuwa na nguvu halisi.

Mungu mwenye nguvu halisi, na kwa namna fulani, mungu mkuu wa kweli kwa Wakanaani alikuwa mwanawe, Baali. Kwa hivyo, Baali alikuwa mungu ambaye tunamwona katika Biblia kama mungu mkuu wa Wakanaani. Kwa kweli, El alikuwa na mke aliyeitwa Asherah.

Na tunaona neno hilo katika Biblia, ambalo kwa kawaida hutamkwa kama Asherah. Katika Biblia, tunamjua hasa kutokana na miti, karibu kama miti ya totem katika tamaduni za Wahindi wa Amerika, na aina ya tamaduni za Wahindi wa Amerika. Miti ya Asherah ambayo watu walijenga kwa heshima yake au kwa ajili yake.

Kwa hivyo huyo ndiye mke wa El, mama yake Baali. Baali alikuwa na mke, Astarte, Ashtarothi, au Ashtorethi, njia tofauti za kuliandika. Kwa hivyo, unaona mfumo mzima wa miungu na miungu wa kike.

Kulikuwa na wengi wao. Kulikuwa na miungu na miungu ya kike na kiume. Baali alikuwa na dada.

Asherah El pia alikuwa na binti aliyeitwa Anati, na Anati alikuwa dada yake Baali. Alikuwa mungu wa kike wa kutisha sana.

Alikuwa shujaa. Na alipigana dhidi ya maadui wa Baali. Na wakati mwingine Baali alipokuwa hana uwezo au hata kuchukuliwa kuwa amekufa, yeye ndiye aliyewaangamiza maadui zake na aliweza kufufuka tena kutoka kwa wafu.

Baali alikuwa na maadui. Tutaenda hapa. Mungu mmoja , mungu mmoja wa Wakanaani aliitwa Mot.

Na maana ya jina lake ni kifo. Mungu mwingine ni Yam. Na maana ya jina hilo ni bahari.

Kwa hivyo, Yam alikuwa mungu wa bahari. Alikuwa kama mnyama mkubwa wa baharini. Mot alikuwa mungu wa ulimwengu wa chini na wafu.

Nao walikuwa na migogoro na Baali. Na kulikuwa na hadithi hii tunayoipata katika maandishi ya Wakanaani ikizungumzia hili, ambapo Baali anauawa na maadui zake na anakufa. Na kisha Anat anatokea na kuwakatakata wote.

Na wanapokatwakatwa, ndipo Baali atakapoweza kufufuka tena kutoka kwa wafu. Na kumbuka tumesema katika miktadha mingine, Baali anaonekana kama mungu wa dhoruba. Yeye ndiye mpandaji wa mawingu.

Yeye ndiye anayetuma dhoruba. Yeye ndiye anayetuma umeme. Lakini yeye hutuma mvua.

Na mvua ndiyo inayoinywesha ardhi na kuifanya ardhi iwe na rutuba. Kwa hivyo, mzunguko huu wa Baali kufa na kisha kuinuka tena unahusishwa na mzunguko wa kilimo wa mwaka. Baali anapokufa, ni wakati wa majira ya baridi ambapo mazao hayakui.

Anapofufuka kutoka kwa wafu, ni wakati majira ya kuchipua yanapofika na mazao yanaanza kukua, na kadhalika. Acha nitoe kauli ya mabano hapa. Huenda umekutana na jambo kama hilo katika usomaji wako au katika sehemu zinazoitwa vipindi maalum vya televisheni huko Amerika, Historia Channel au Discovery Channel, kwa namna fulani kuweka Biblia katika muktadha wa, kuweka hadithi ya kibiblia ya Yesu

kama mungu, kama Mungu mwenyewe ambaye amekufa na kisha akafufuka tena, kuweka hilo katika muktadha wa hadithi kama hii.

Na kuna hadithi zingine katika tamaduni zingine ambapo kuna wazo la Mungu anayekufa na kufufuka. Utaona kuna usomi mwingi unaopenda kuweka hadithi ya Kikristo ya Yesu ni nani katika muktadha wa hadithi hizi za Mungu anayekufa na kufufuka, ukisema kimsingi hadithi ya Agano Jipya ni sawa na hadithi za Baali na hadithi zingine. Kwa kweli si tofauti.

Lakini tofauti kubwa, ningesema, ni kwamba hatupati katika Biblia dalili yoyote ya Yesu kufa na kufufuka mara nyingi. Ilhali katika aina hii ya mazingira ya kilimo, ni miungu kufa na kufufuka kila mwaka. Kwa hivyo hilo ni jambo tofauti kabisa.

Kwa kweli ni ulinganisho usio sahihi. Lakini utakutana na hilo katika baadhi ya masomo ukisoma sana au mafundisho unaweza kupata shuleni, kwa bahati mbaya. Acha nitoe historia ya jinsi tunavyojua kuhusu hadithi hizi.

Katika Biblia, kimsingi tunajua kuhusu Baali kama mungu wa Wakanaani, na anapingana na Mungu wa Israeli. Yeye ndiye ambaye watu walimtumikia katika siku za mfalme Ahabu miaka mingi baadaye. Mkewe alikuwa binti mfalme wa Wakanaani, naye alileta ibada ya Baali.

Ahabu, hii ni mara ya kwanza, kuanzisha kwa namna fulani dini rasmi ya Ubaali. Kabla ya hapo, watu wangemwabudu Baali kwa njia ya dharura. Lakini sasa chini ya Ahabu, hili linaletwa kwa njia rasmi zaidi.

Ashera anajulikana sana na Wapoland tunaowajua. Kwa hivyo hatujui hadithi za mahusiano haya ambayo nimechora hapa. Kwa hivyo tunajuaje hilo? Naam, tunajua hilo kwa sababu ya ugunduzi wa akiolojia uliofanywa mwaka wa 1929.

Katika kile ambacho leo ni Syria, kaskazini mwa Syria, kuna ugunduzi ambao uligeuka kuwa mji wa kale unaoitwa Ugarit. Na ni hadithi ya kuvutia ya jinsi hii ilivyotokea. Kulikuwa na, nilivyotaja hapo awali, nitarudia hapa.

Zikiwa zimepakwa plasta kote, zimetawanyika kote Palestina na eneo hili ni vilima hivi vilivyowekwa tabaka, na vilikuwa maeneo ya miji ya kale, kwa kawaida iliyojengwa kwenye kilima maarufu. Zinaitwa teremsha. Hilo ni neno la Kiarabu, neno la Kiebrania ni teremsha.

Lakini kijito ni kilima ambapo tabaka tofauti ni tabaka tofauti za uwepo wa jiji kwa karne nyingi. Mji uliharibiwa, na jiji jipya likajengwa juu yake miongo kadhaa baadaye, na ndivyo ilivyo. Na hivyo ndivyo ilivyokuwa, mnamo 1929, kulikuwa na mkulima mkulima wa Syria katika shamba lake, akilima shamba lake.

Na ilikuwa kwenye kivuli, ilikuwa karibu na moja ya maeneo haya makubwa ambayo hayakuwahi kuchimbwa. Ilikuwa pale tu na ilikuwa hapo kwa karne nyingi. Jembe la mkulima liligonga jiwe kubwa na kuharibu jembe, na alipoliangalia, likageuka kuwa jiwe la kaburi la aina fulani.

Na jambo moja lilisababisha jingine, na hatimaye, wasomi walikuja kuchunguza hili, na wakaanza kuchimba, na wakagundua kuwa walikuwa kwenye makaburi. Na ikawa ni makaburi yaliyo karibu na mji ambayo yalikuwa yameanzishwa hapa kwenye kilima hiki. Kwa hivyo safari za akiolojia zilikusanywa ili kuja kuchimba hilo.

Walichimba chini katika ngazi na kupata mji huu mkubwa, mji wenye ushawishi mkubwa, ukiwa na kumbukumbu ya kifalme ya - maktaba ya maelfu ya mabamba yaliyoandikwa katika lugha kadhaa tofauti, ikiwa ni pamoja na lugha iliyokuja kujulikana kama Ugarit, ambayo ni sawa na Kiebrania, lakini pia ni tofauti kidogo. Na maandishi haya yanaonyesha kwamba Ugarit ilikuwa kitovu kikubwa cha biashara ya kimataifa kati ya mashariki na magharibi hadi Asia Ndogo, na pia kusini hadi Kanaani na pia hadi Misri. Kwa hivyo ilikuwa njia muhimu ya kibiashara.

Pia ilikuwa na maandishi mengi yanayosimulia hadithi ya imani za kidini za Wakanaani. Na hapa ndipo tunapojifunza katika maandishi haya ya Ugarit. Hapa ndipo tunapojifunza kuhusu maelezo zaidi, kufichuliwa kwa hadithi za El na Ashera na Baali na Astarte na Anat, Mot, Yam, n.k.

Kwa hivyo unaweza kupata tafsiri za maandishi haya katika vitabu, bila shaka, sehemu kwenye mtandao pia ikiwa unataka kusoma hadithi halisi. Zinaleta usomaji mzuri na wa kuvutia. Kuna mapigano mengi makali kati ya miungu na miungu ya kike.

Nao ni wadogo, wana wivu, ni ushindani, na kadhalika. Lakini huo ndio msingi wa kile tunachokiona katika Kitabu cha Waamuzi. Kwa hivyo, tutarudi kwenye Kitabu cha Waamuzi sasa.

Na ninataka kuzungumzia baadhi ya mada kuu tunazoweza kuziona katika kitabu. Na mada yangu kuu, kama ninavyoiona, ni wazo la uasi wa Israeli. Ni ladha tofauti sana katika kitabu hiki kuliko uliyonayo katika Waamuzi au vitabu vingine vingi.

Ni karibu kabisa hasi kuhusu watu wanaomwacha Mungu. Lakini uasi ndio chombo ambacho mwandishi wa kitabu anataka kusimulia hadithi kwamba njia ya kutoka katika uasi huu ni kwamba Israeli inapaswa kuwa na mfalme mcha Mungu. Na kwa hivyo kitabu hiki kinatupeleka chini kutoka mwisho wa Kitabu cha Yoshua hadi kwenye mtafaruku wa maadili katika kitabu chote.

Na inazidi kuwa mbaya tunapopitia kitabu hiki. Lakini inaishia na mtazamo huu kuelekea wakati ambapo kungekuwa na mfalme mcha Mungu ambaye angekuwa

akiwaongoza watu kutoka katika hilo. Kwa hivyo, hiki ni kitabu cha mpito kati ya wakati wa Yoshua na wakati wa Samweli na Daudi na wengine.

Kwa kweli ni kitabu kinachoweka msingi wa kuanzishwa kwa ufalme katika Israeli. Katika sehemu tofauti, nimezungumzia kuhusu maagano, agano la Ibrahimu linaloongoza kwenye agano la Daudi, na uzi wa ufalme kupitia hayo. Na hilo lingetumika kama msingi wa Kitabu hiki cha Waamuzi pia.

Kwa hivyo, ningependa kuhakikisha unatazama sehemu hiyo. Hiyo ni sehemu ya video iliyojitosheleza ambapo ninaonyesha kwamba wazo la ufalme ni wazo la Mungu tangu mwanzo kabisa, tangu mwanzo wa Mwanzo na hadi Kumbukumbu la Torati hadi Yoshua na Waamuzi na Samweli na kadhalika. Na hivyo wazo la mfalme halikuwa jambo baya.

Ilikuwa ni kitu ambacho waandishi wa Biblia walikitaja, kwamba kusudi la Mungu kwamba kuwe na mfalme wakati fulani. Lakini ilikuwa aina tofauti ya mfalme kuliko kawaida kuonekana katika Mashariki ya Karibu ya kale. Na tutaona mifano michache ya hilo katika Kitabu hiki cha Waamuzi pia.

Kwa hivyo hiyo ingekuwa mada kuu, uasi na njia ya kutokea inayoongoza kwa mfalme mcha Mungu. Sasa baadhi ya mada chini ya hayo. Hakika, mada kuu katika Kitabu cha Waamuzi ni nchi.

Katika Yoshua kuna urithi wa nchi, katika kutimiza ahadi za Mungu. Katika Kitabu cha Waamuzi, lengo linabaki kuwa lengo, lakini suala ni zaidi kwa nini Israeli hawawezi kumiliki nchi kikamilifu? Tuna vidokezo hivyo mwishoni mwa Kitabu cha Yoshua, lakini havijaendelezwa. Sasa katika Kitabu cha Waamuzi, hasa katika sura ya kwanza, kinatuambia kwa nini hawakuweza kumiliki nchi.

Na ilikuwa ni kwa sababu ya kutotii kwa Israeli. Na hivyo wasiwasi kuhusu nchi katika Waamuzi unahusiana na mada nyingine ya Yoshua, ambayo ni wazo la usafi wa ibada. Na kama wangemfukuza mfalme huko Marekani, kama wanavyopaswa kufanya, dini yao, na imani yao ingeweza kukua katika udongo safi, bila kuchafuliwa na mtu mwingine yeyote aliye karibu.

Na bado katika kitabu cha Waamuzi, tunaona kinyume chake kabisa. Walikuwa wamechafuliwa, hawakuwafukuza watu, na kulikuwa na matokeo mabaya kwa sababu hiyo. Mada ya pili ningeiona, tunazungumzia uasi, lakini upande mwingine ni uaminifu wa Mungu.

Kwa hivyo mara kwa mara, uasi wa Israeli unaonekana kama chanzo cha vitisho. Tunaona hilo katika utangulizi, sura ya 1 na ya 2. Tunaona hilo mara kwa mara wakati mwamuzi anayefuata anasema Israeli iligeuka na Mungu akawaruhusu kuingia mikononi mwa adui yeyote anayefuata. Lakini katika kila kisa, wakati wowote watu

walipomlilia Mungu, Mungu alikuwa mwaminifu, na akamwinua mwamuzi anayefuata ili kuwaokoa watu.

Kwa hivyo, Mungu kweli, kwa namna fulani, anajitokeza kama shujaa wa kitabu. Alitenda kwa niaba ya Israeli licha ya tabia yake ya kutokuwa na imani. Na kwa kusikitisha, wengi wa majaji wenyewe waliiga uasi huu.

Majaji hawakuwa, kwa sehemu kubwa, mifano mizuri ya wema. Sasa tuna mifano mizuri ambayo inapingana na hilo, lakini wakati mwingine inahisi kama majaji wenyewe, watu binafsi hujihukumu wenyewe, ni sehemu ya tatizo kama vile wao walivyokuwa sehemu ya suluhisho. Na kwa hivyo kuna mchanganyiko, nadhani, ambao tunaweza kuuona katika nafsi za majaji.

Labda wawili kati ya majaji maarufu zaidi ni Gideoni na Samsoni. Na Gideoni anaanza vizuri sana. Mwanzoni, anafanya mambo sahihi, lakini hatimaye, anapunguza muda wake kama kiongozi kwa sababu anatengeneza naivera na kuwa mtego kwake na kwa familia yake.

Samsoni ni nguvu kubwa ya kuwaokoa kijeshi kutoka kwa Wafilisti, lakini maisha yake ya kimaadili si jambo la wema, na tutaangalia hilo tutakapofika kwenye maisha ya Samsoni. Tukiwa hapa, nadhani hapa ndipo pa kuzungumzia hilo. Agano Jipya linawataja waamuzi kadhaa.

Katika kitabu cha Waebrania, tuna kifungu maarufu ambacho wengi wenu mnakijua. Ni Waebrania 11 ambayo ina Ukumbi wa Imani, kwa mfano, orodha ya mashujaa wa imani. Na inamtaja Rahabu kahaba katika mstari wa 31.

Tulizungumzia kumhusu katika mihadhara kuhusu kitabu cha Yoshua. Lakini kisha inataja katika mstari wa 32 waamuzi wanne katika kitabu cha Waamuzi. Na hivyo mwandishi wa Waebrania anasema, Waebrania 11, mstari wa 32, Nami niseme nini zaidi? Kwa maana wakati ungenitoshia kusimulia habari za Gideoni, Baraka, Samsoni, Yeftha, Daudi, na Samweli, na manabii.

Kwa hivyo, inaendelea haraka. Lakini inataja waamuzi wanne kati ya 12 hapa katika Waebrania 11, nao walikuwa wale, mstari wa 33, ambao kwa imani walishinda falme, walitekeleza haki, walipata ahadi, walifunga vinywa vya simba, walizima nguvu za moto, waliokoka makali ya upanga, walitiwa nguvu kutokana na udhaifu. Kwa hivyo kuna orodha nzima ya mambo hapa ambayo inasema kwamba mashujaa hawa, waamuzi hawa wanne, Daudi, Samweli, na manabii pia, walifanya mambo haya yote.

Na inawaweka katika kiwango cha juu. Mtazamo wangu ni kwamba kitabu cha Waamuzi kinawaonyesha wengi wa waamuzi hawa katika mtazamo hasi zaidi. Hakiogopi kusema walifanya mambo chanya, lakini pia hakiogopi kuonyesha mapungufu yao na dosari zao.

Kwa hivyo tunawezaje kuunganisha mitazamo hiyo miwili? Na kimsingi, ningesema kwamba mwandishi wa Waebrania labda anazingatia aina ya hukumu ya mwisho juu ya watu hawa, kwamba baada ya muda walitimiza mapenzi ya Mungu, na kadhalika. Lakini mwandishi wa Waamuzi anazingatia baadhi ya mapungufu ili kutoa hoja tofauti, anachojaribu kusema. Daudi, bila shaka, si majaji tu, bali Daudi mwenyewe alikuwa mshindwa wa ajabu katika suala la Bathsheba na mumewe Uria.

Na bado, uamuzi wa mwisho wa Maandiko ni kwamba alikuwa mtu anayeupendeza moyo wa Mungu. Alikuwa mtu aliyetunga Zaburi nyingi. Kwa hivyo, kuna uamuzi mzuri juu ya Daudi, hata licha ya baadhi ya dosari.

Na nadhani ningelazimika kutaja jambo lililo wazi, ikiwa sharti la kujumuishwa katika sura inayohusu Ukumbi wa Imani ni kwamba hukuwa na dhambi, ingekuwa sura fupi sana. Hakuna mhusika tunayemjua katika Biblia, isipokuwa Yesu mwenyewe, anayefaa hilo. Kwa hivyo, mwandishi wa Waebrania anajaribu kutoa hoja tofauti na mwandishi wa Waamuzi.

Mwandishi wa Waamuzi anajaribu kuonyesha jinsi hata viongozi wenyewe walivyoshushwa hadhi, kwa kusikitisha, kwa njia nyingi muhimu. Mada nyingine, ningesema, katika Kitabu cha Waamuzi ni hii inayoangalia mbele ufalme, kama tulivyosema, kama sehemu ya mada kuu. Tutaendeleza hilo zaidi tunapoangalia vifungu maalum, kwa hivyo tutaendeleza hilo kwa ajili ya mwisho.

Mambo mawili ya mwisho ambayo nataka kuyazungumzia katika sehemu ya utangulizi ni, moja ni, vipi kuhusu ofisi yenyewe ya jaji? Walikuwa wakifanya nini? Majaji walikuwa akina nani? Walikuwa watu wa aina gani? Maelezo ya kazi yao yalikuwa nini, kwa kusema? Leo tunawafikiria majaji kama watu wakali waliovaa mavazi meusi chumbani, au tunawaona majaji tunaowapenda kwenye TV, Jaji Judy, au watu wengine kama hao. Lakini majaji katika Kitabu cha Waamuzi walikuwa wakifanya nini? Kuna maandishi muhimu yanayotonyesha kitu kuhusu hilo katika Waamuzi, Sura ya 4. Ukigeukia nami Waamuzi 4, hii ndiyo sura inayoelezea kuhusu Debora na Baraka. Wana mgogoro dhidi ya Wakanaani, na Mungu hutoa ushindi na kadhalika.

Lakini hebu tuangalie Waamuzi 4, mstari wa 4 na 5. Inasema, Sasa Debora, nabii mke, mke wa Lapidoti, alikuwa akihukumu Israeli wakati huo. Kwa hivyo, Debora ni mwamuzi, na alikuwa akifanya nini alipokuwa akihukumu? Mstari wa 5 unasema, Alikuwa akiketi chini ya kiganja cha Debora kati ya Rama na Betheli katika nchi ya vilima ya Efraimu, na watu wa Israeli walimwendea ili kuhukumu. Kwa hivyo hapa inaonekana kama yeye ni mwamuzi kwa mtindo tunaoufikiria katika karne ya 21.

Mtu ambaye watu humjia, hutoa hukumu, na kadhalika. Lakini pia tunaona katika sehemu iliyobaki ya sura hii kwamba anaongoza katika mzozo na vita dhidi ya Yabini,

mfalme wa Hazori, na Sisera, jenerali, na kuwashinda Wakanaani. Kwa hivyo, kwa waamuzi wengi waliobaki, huoni kazi hii ya kisheria.

Hatuoni kazi hii ya kufanya kazi kama jaji kama tunavyowafikiria. Kwa majaji wengi, tunawajua muktadha gani kuwahuu, angalau majaji ambao tuna hadithi halisi kuwahuu, kuna majaji 12, kuna majaji 7 tuna aina fulani ya hadithi kuhusu walichokuwa wakifanya, majaji 5, wanaitwa majaji wadogo, na inasema tu kwamba walihukumu Israeli kwa miaka mingi, na ndivyo ilivyo. Mstari mmoja au miwili.

Lakini kuhusu waamuzi tunaowajua zaidi, wale saba, kazi yao kuu ilikuwa ni mkombozi wa kijeshi. Kuna mzunguko ambao tumeutaja tayari, ambapo Israeli walianguka dhambini, wakamgeukia Mungu, Mungu, katika ghadhabu Yake, akawatia mikononi mwa adui fulani, walikandamizwa, walitiishwa kwa muda, walimlilia Mungu awaokoe, Mungu alimwinua mwamuzi aliyefuata, mwamuzi akawaokoa, na kisha nchi ikastarehe kwa miaka 40, miaka 80, au chochote kile, na kisha mzunguko unaanza tena. Lakini katika kiini cha majaji hao, walikuwa wakombozi wa kijeshi au waokozi.

Tunaona hilo kwa Samsoni hakika, tunaona hilo kwa Gideoni, na majaji wengine wengi wakuu. Kwa hivyo, tunapofikiria Kitabu cha Waamuzi, jambo la kwanza unalopaswa kufikiria si wazo la mtu katika chumba cha mahakama akiwa na geli, au ameketi chini ya mtende akija kufanya maamuzi, ni zaidi ya mkombozi wa kijeshi ambaye ni kuwaongoza watu. Hatimaye, nataka kuzungumzia utangulizi wa kitabu, na kama una muhtasari wangu, utaona nilichofanya ni kuita sura ya 1, mstari wa 1, hadi sura ya 3, mstari wa 6, mizizi ya uasi wa Israeli, na kuna utangulizi maradufu hapa, sura ya 1, mstari wa 1, hadi sura ya 2, mstari wa 5, na kisha 2, 6 hadi 3, 6, na hayo ni mambo yanayorudiwa.

Nami nataka kuzungumzia, hasa ile ya kwanza, mahali na kazi ya utangulizi wa kwanza wa Yoshua. Kwa hivyo, hebu tuangalie sura ya 1. Inasema, Baada ya kifo cha Yoshua, watu wa Israeli walimwuliza Bwana, ni nani atakayepanda kwanza kwa ajili yetu juu ya Wakanaani ili kupigana nao? Kwa hivyo, angalia, kwa mpangilio, hii inakuja mara tu baada ya mwisho wa matukio yao katika Yoshua, na hakuna kiongozi aliyeteuliwa. Watu wanapaswa kuuliza ni nani atakayekuwa kiongozi, na Mungu anajibu, sawa, itakuwa Yuda.

Nadhani hilo ni muhimu kwa sababu, kumbuka, kuna ahadi kwa Yuda zilizotolewa katika Mwanzo 49, kwamba ndugu zako watakusujudia. Yuda atapanda hadi mahali pa umaarufu miongoni mwa makabila, na tunaona hilo hapa. Tunaona hilo baadaye sana wakati wafalme wacha Mungu watakapotoka katika ukoo wa Yuda, Daudi na wazao wake.

Kwa hivyo, huu ndio mwanzo wa umaarufu wa kabila hili. Tumeona katika kitabu cha Yoshua, mgao wa ardhi kwa Yuda ndio kabila kubwa zaidi kuliko makabila yote, Yoshua, sura ya 15. Na inasimulia na kumwandikisha Simeoni, ndugu yake.

Simeoni anaishia kuwa sehemu ya eneo la Yuda. Na kwa hivyo kuna tofauti kubwa sasa ambapo tunaanza kuona mgongano kati ya, au tofauti kati ya mwisho wa amani wa Yoshua na hali ya ugomvi zaidi ya mambo hapa. Tumetaja njiani kwamba inaonekana kuna ushindi kamili katika Yoshua.

Yoshua 10 inasema kwamba walipoiteka nchi, hawakuacha chochote kinachopumua. Mwisho wa sura ya 11 pia unasema kitu kama hicho. Lakini katika sura hii, hasa kuanzia mstari wa 19 na unaofuata, au 18, Yuda ilitoka Gaza pamoja na eneo lake, Ashkeloni, n.k.

Lakini katika mstari wa 19, hakuweza kuwafukuza wenyeji wa bonde kwa sababu walikuwa na magari ya chuma. Kwa hivyo hapa kuna ukiritimba wa chuma unaoonekana kuwa mikononi mwa maadui wa Yuda, Wakanaani. Mstari wa 21, watu wa Benyamini hawakuwafukuza Wayebusi waliokaa Yerusalemu.

Kwa hivyo, inaenda. Na kwa hivyo, kuna hisia hii isiyokamilika ya ushindi hapa, ilhali ni kamili zaidi hapo. Lakini tukisoma kwa makini katika Yoshua, bila shaka, kuna marejeleo yanayofanana na hayo.

Yoshua mwenyewe tayari ametarajia kwamba kuna baadhi ya maeneo ambapo ushindi haujakamilika. Kwa hivyo hatimaye, nataka kuangalia Waamuzi sura ya 2, sehemu inayofuata, sehemu ya kwanza ya utangulizi wa pili, ambayo ni sura ya 2, mistari ya 6 hadi 10. Kwa hivyo, hebu tusome sura ya 1, mstari wa 1 tena.

Baada ya kifo cha Yoshua, watu wa Israeli walimwuliza Bwana, na kadhalika. Lakini sasa angalia sura ya 2, mstari wa 6. Inasema Yoshua alipowaachia watu, watu wa Israeli walikwenda kila mmoja kwenye urithi wake ili kuimiliki nchi. Watu walimtumikia Bwana siku zote za Yoshua, siku zote za wazee walioishi baada ya Yoshua, ambao walikuwa wameona kazi kubwa.

Mstari wa 8, Yoshua mwana wa Nuni, mtumishi wa Bwana, alifariki akiwa na umri wa miaka 110. Wakamzika katika mji wake wa nyumbani. Mstari wa 10, na kizazi hicho chote pia kikakusanyika kwa baba zao, na kadhalika.

Hapa inaweka wazi jambo ambalo tulikuwa tumeona katika kitabu cha Yoshua. Kumbuka katika Yoshua inasema kwamba watu walimfuata Bwana siku zote za Yoshua na siku zote za wazee walioishi baada yao. Lakini hapa katika mstari wa 10 inasema, kizazi hicho chote kilikusanywa kwa baba zao, na kikainuka kizazi kingine baada yao ambacho hakikumjua Bwana wala kazi aliyoifanya kwa ajili ya Israeli.

Kwa hivyo, ghafla, muda mfupi baada ya kifo cha Yoshua, kuna wakati wa uasi. Lakini swali ni, nini kinaendelea hapa? Kwa sababu Yoshua anaonekana kufa mara mbili. Sura ya 1, mstari wa 1 inasema, kwamba baada ya kifo cha Yoshua, watu walikuja Israeli.

Kisha Yoshua ghafla anaishi tena. Katika sura ya 2, mstari wa 6, anawaachilia watu waende zao, na anakufa baadaye katika kifungu hicho. Mstari wa 8. Kwa hivyo maoni yangu ni kwamba sura ya 2, mstari wa 6 hadi 10 ni kumbukumbu ya mambo yaliyotokea.

Kimsingi ni dondoo, karibu ni kipande kidogo kutoka Yoshua sura ya 24. Taarifa ya kifo cha Yoshua. Na ni kama mwandishi wa kitabu cha Waamuzi anaiweka hapa kusema, tukumbuke mwisho wa hilo na jinsi hilo linavyounda msingi wa kinachoendelea hapa.

Kwa hivyo, si kwamba Yoshua hafi mara mbili. Na wasomi wengi wakosoaji, bila shaka, wamesema, huu ni mfano mwingine wa utata katika Biblia. Lakini kwangu mimi inaonekana ni jambo lililowekwa hapa kimakusudi ili kuandaa mazingira ya kile kinachokuja katika sehemu inayofuata ya kitabu.

Na kimsingi ni kumbukumbu kidogo tu ya mambo ya nyuma ili kutusaidia kuona hilo. Kwa hivyo, hii itahitimisha utangulizi wa kitabu cha Waamuzi. Na kisha, katika mihadhara inayofuata, tutaangazia kitabu chenyewe.

Huyu ni Dkt. David Howard katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Yoshua hadi Ruthu. Hii ni kipindi cha 22, Utangulizi wa Waamuzi.